

Uthus, "Västerbergs" Saxdalen, Grangärde sn.

Dendrokronologisk undersökning

av Torbjörn Axelson, oktober 2011

Den 14 och den 25 oktober besökte jag uthuset vid "Västerbergs" 150 meter sydöst om Runnbergsgården i Saxdalen, [60° 8' 40" N, 14° 59' 35" E](#), för dendrokronologisk provtagning i den tyvärr fallfärdiga byggnaden. Den är påbyggd i flera etapper. Den intressanta delen är den som vetter åt väster, till formen av en parbod. Här finns längst åt väster ett rum som fungerat som verkstad (bl.a skomakeri enl. uppg.), med panelklädda innerväggar, vilket tyvärr omöjliggjorde sedvanlig provtagning inifrån.

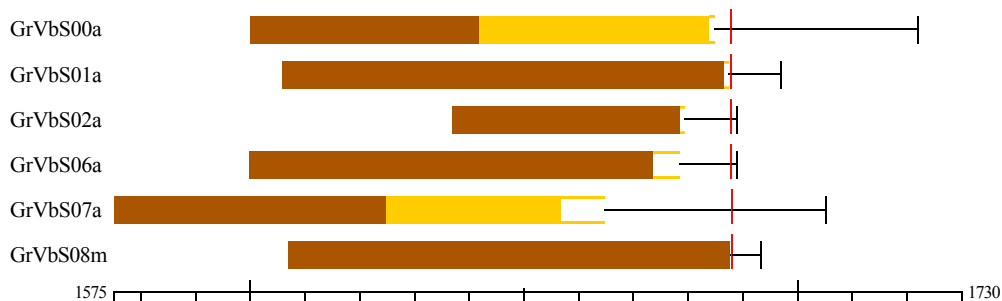
Den undersökta boden. Väg A dörrsida och B (gavel).

Det framgår tydligt att "verkstadsrummet" från början har varit en fristående byggnad. Denna ursprungligen mycket lilla byggnaden (en stuga?) har senare byggts på och gjorts om till en parbod. Den ursprungliga delen är av tall, medan resten av parboden är av (mestadels) frodvoxen gran. Då alla prov måste tas utifrån, där ytveden på åtminstone tallstockarna är sönderfallande eller bortvittrad, visade det sig svårt att avgöra det exakta fällningsåret. Yttersta ring för de i den äldsta delen tagna proverna varierar mellan 1657 och 1688, där dock proven från 1687 och 1688 med stor sannolikhet ligger mycket nära vankant. På provet med ring från 1688 är ringarna breda. Den ursprungliga byggnadsdelen (stugan?) kan alltså dateras till ca 1690, knappast senare än 1695. Proven ur den påbyggda delen, alltså resten av parboden, är i de flesta fall av frodvoxen gran och har tyvärr inte kunnat dateras. Virket är trots den sämre kvaliteten mycket bättre bevarat, och därför troligen inte så gammalt - förmodligen 1800-tal.

Prov togs ur:

Stock	prov id.	Ttest	Längd	sista	Kommentar
B3	GrVbS07a	5.04	82	ring	1657 + ca 5 mm smulad ved (10-15 ringar?). 32 bevarade splint. Osäker datering efter ca 1667
B4	GrVbS08m	3.70	81		1688 (vk eller nästan vk). medel av två. Ca 1689
B5	GrVbS06a	5.94	74		1674 5-15 ringar (ca 5 mm) ytved saknas. Efter ca 1679
C5	GrVbS00a	8.05	84		1684 +>0 ringar saknas. Efter 1684
C6	GrVbS01a	3.07	81		1687 +>0 (rödfärgskant +1). Efter 1688.
C7	GrVbS02a	4.03	42		1679 vk?. Efter 1679.
C8	GrVbS03a		25		odat. Gran, +vårved (ca midsommar). Troligen samma fällningstid som C9 & A13.
C9	GrVbS04a		35		odat. Gran. troligen samma fällningstid som C8 & A13.
C10	GrVbS09a		78		odat. Gran.
A13	GrVbS05a		27		odat. Gran. troligen samma fällningstid som C8 & C9.

Stockarna räknas nerifrån och upp, och A avser väggen med dörrar, B västra gaveln och C baksidan, under det kollapsade vedbodtaket.

Alla tallstockarna torde vara fällda ca 1688/89 (röda streck) - eller möjligen något år efter. Splintvedsgräns kan bara fastställas i två av proven (GrVbS00a och GrVbS07a). I övrigt bygger dateringen på att provet togs genom en smulande vankant, där mängden bortsmulad ved noterades.

PDF-kopia av <http://taxelson.se/dendro/obj/GrVbS.htm>. Denna och andra dendrokronologiska studier av T. Axelson återfinns på taxelson.se/dendro/obj/

Korrelationsvärden

Tall

Cybis CDendro, Algorithm: Proportion of last two years growth (2,0,T)
Correlations between each of 6 members of the collection GrVbS-PISY.fil
and the reference Grangard (Proportion of last two years growth (2,0,T) dated to 2004
Values based on dating of the collection to 2005. (Offsets are relative to reference.)
Minimum overlap used when finding best match: 47

	Member	offset to ref-	
	Off	Over	*P2Yrs-----
	set	lap	CorrC TTest
all...	431	-1	113 0.65 9.1
GrVbS00a	85	320	84 0.66 8.1
GrVbS01a	82	317	81 0.33 3.1
GrVbS02a	43	325	42 0.54 4.0
GrVbS06a	75	330	74 0.57 5.9
GrVbS07a	83	347	82 0.49 5.0

GrVbS08m 82 316 81 0.38 3.7
 Mean corr. of first column when overlap >= 47 (5 samples): 0.49 Standard deviation interval 0.37 - 0.61

Cybis CDendro, Algorithm: Proportion of last two years growth (2,0,T)
 Correlations between each of 6 members of the collection GrVbS-PISY.fil
 and the rest of the checked members of that collection (excluding samples of the same stem).
 Minimum overlap used when finding best match: 47

Years	Member offset to ref-				
	Off	Over	*P2Yrs	CorrC	TTest
GrVbS00a	85	321	84	0.50	5.3
GrVbS01a	82	318	81	0.42	4.1
GrVbS02a	43	326	42	0.50	3.7
GrVbS06a	75	331	74	0.49	4.7
GrVbS07a	83	348	57	0.42	3.4
GrVbS08m	82	317	80	0.39	3.7

Mean corr. of first column when overlap >= 47 (5 samples): 0.44 Standard deviation interval 0.40 - 0.49
 All member offsets are at points of best match!

Mätvärden

GrVbS	1	"Västerbergs", uthuset, Saxdalen, Dalarna	PISY						
GrVbS	2	Sweden Pinus sylvestris	6009N1500E	1575	1688				
GrVbS	3	T. Axelson							
GrVbS	####	60°8'40"N, 14°59'35"E							
GrVbS00a1600	160	151	187	236	207	221	215	173	127
GrVbS00a1610	131	165	186	153	151	124	134	150	133
GrVbS00a1620	183	200	135	205	182	172	132	151	150
GrVbS00a1630	117	105	129	121	138	138	118	154	145
GrVbS00a1640	108	108	77	74	93	120	122	97	115
GrVbS00a1650	120	94	119	150	116	135	111	108	92
GrVbS00a1660	93	100	101	100	110	101	95	65	88
GrVbS00a1670	95	88	91	82	57	56	57	40	53
GrVbS00a1680	69	96	89	93	111	999			
GrVbS00a####	C5, +>0								
GrVbS01a1606	218	176	117	127					
GrVbS01a1610	118	180	132	150	144	154	134	181	146
GrVbS01a1620	221	211	191	217	188	252	209	161	147
GrVbS01a1630	154	193	199	201	226	211	279	232	211
GrVbS01a1640	191	147	137	135	172	150	148	97	129
GrVbS01a1650	122	115	149	168	137	170	151	182	124
GrVbS01a1660	119	75	76	114	159	161	125	94	94
GrVbS01a1670	141	103	101	112	92	78	101	83	69
GrVbS01a1680	95	105	77	119	107	68	89	77	999
GrVbS01a####	C6, +>0 (rödfärgskant +1)								
GrVbS02a1637	568	483	446						
GrVbS02a1640	380	431	424	356	270	251	330	320	285
GrVbS02a1650	211	187	257	234	299	357	264	210	243
GrVbS02a1660	264	262	247	243	296	270	213	112	190
GrVbS02a1670	246	227	250	232	192	152	167	144	146
GrVbS02a1680	999								
GrVbS02a####	C7, vk?								
GrVbS06a1600	100	124	122	150	243	263	237	244	187
GrVbS06a1610	208	268	302	250	238	192	222	215	244
GrVbS06a1620	256	234	239	308	239	287	269	266	243
GrVbS06a1630	227	217	141	118	195	210	190	235	224
GrVbS06a1640	148	129	105	143	146	133	160	178	162
GrVbS06a1650	159	144	131	135	163	184	122	81	89
GrVbS06a1660	90	62	87	57	94	95	78	55	84
GrVbS06a1670	72	54	57	49	33	999			
GrVbS06a####	B5 +5-15 (ca 5 mm) ytved saknas.								
GrVbS07a1575	165	195	177	161	146				
GrVbS07a1580	162	142	121	158	180	204	180	188	143
GrVbS07a1590	183	177	146	148	190	136	94	85	61
GrVbS07a1600	75	84	93	106	103	128	120	122	84
GrVbS07a1610	112	115	76	88	100	75	85	129	102
GrVbS07a1620	114	116	92	106	97	88	92	91	55
GrVbS07a1630	68	79	75	58	48	52	47	74	64
GrVbS07a1640	54	38	30	37	52	55	57	52	35
GrVbS07a1650	55	32	60	42	48	48	36	29	999
GrVbS07a####	B3. + ca 5 mm smulad ved (10-15 ringar?). 32 bevarade splint (datering osäker)								
GrVbS08m1607	282	188	155						
GrVbS08m1610	206	237	228	170	218	161	152	161	141
GrVbS08m1620	142	126	105	136	172	208	152	108	108
GrVbS08m1630	128	162	126	154	224	190	302	283	273
GrVbS08m1640	190	170	166	203	190	194	232	200	192
GrVbS08m1650	154	143	139	114	132	175	133	139	120
GrVbS08m1660	106	114	111	232	344	341	319	206	202
GrVbS08m1670	233	176	116	44	24	36	116	144	190
GrVbS08m1680	154	181	140	174	189	188	233	285	277
GrVbS08m####	B4 (vk eller nästan vk). medel av två								
GrVbS	1	"Västerbergs", uthuset, Saxdalen, Dalarna	PCAB						
GrVbS	2	Sweden Picea abies	6009N1500E	7920	8000				
GrVbS	3	T. Axelson							
GrVbS	####	60°8'40"N, 14°59'35"E. Odaterade. prov 03,04,05 troligen synkrona.							
GrVbS03a7975	450	380	383	316	376				
GrVbS03a7980	276	269	223	234	254	217	199	220	263
GrVbS03a7990	308	277	210	156	166	158	158	176	84
GrVbS03a8000	124	999							
GrVbS03a####	C8, PCAB +värved (ca midsommar)								
GrVbS04a7965	276	224	231	176	214				
GrVbS04a7970	264	234	233	220	200	254	229	244	245
GrVbS04a7980	235	231	232	221	254	224	160	149	155
GrVbS04a7990	199	156	132	170	169	169	162	175	128
GrVbS04a8000	104	999							
GrVbS04a####	C9 +vär+?								
GrVbS05a7973	223	263	302	191	183	240	241		
GrVbS05a7980	312	332	310	362	373	305	276	281	219
GrVbS05a7990	310	287	192	258	233	155	174	214	119
GrVbS05a8000	163	999							
GrVbS05a####	A13, PCAB, +>=0								
GrVbS09a7920	185	170	122	100	123	156	176	213	268
GrVbS09a7930	178	77	97	116	127	93	30	76	117
GrVbS09a7940	127	120	87	106	83	57	76	58	59
GrVbS09a7950	95	99	83	82	76	66	101	93	98
GrVbS09a7960	103	49	64	68	62	86	124	149	137
GrVbS09a7970	211	203	175	195	132	121	81	103	97
GrVbS09a7980	85	78	95	87	96	97	65	60	84
GrVbS09a7990	108	86	123	111	125	124	117	126	107
GrVbS09a8000	114	999							
GrVbS09a####	C10, PCAB. enstaka ring kan saknas.								